

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste pošiljke. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna številka 150 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Preko učiteljstva?

(K izpremembi referenta v ministrstvu).

Ko smo pred dvema mesecema izvedeli, da so sile na delu, ki hočejo odstraniti prosvetnega referenta v oddelku za Slovenijo, tov. Flereta s službenega mesta, nisimo mogli verjeti, da bi bili taki nameni resni. Nismo mogli verjeti, ker smo vedeli, da je tov. Fleret strokovnjak, kakršnih je malo v upravi našega šolstva. Mislili smo, da je to le ena tistih vesti, ki jih rode časi kriz, kakršne preživljamo neprestano in iz katerih se menda ne moremo izmotati vzlic škodi, ki jo trpe vse naše javne zadeve, vse naše javno in zasebno življenje.

Dasi nismo mogli verjeti vesti, ki je šla tiho skozi vrste prizadetih, vendar smo se takoj dvignili proti nameri. Obrnili smo se do merodajnih osebnosti, ki soodločajo v takih stvareh, in smo — žal — izvedeli, da vest sama ni brez podlage. Protestirali smo in smo dosegli obljubo, da se bo namera revidirala, ker res ni zadostnih razlogov, da se odstrani s svojega mesta mož, ki je veliko storil, da je ostalo naše šolstvo na svoji višini, in ki je užival zaupanje učiteljstva. Protestirala so tudi društva našega poverjeništa, protestiral je širši svet, protestiral je Izvršni odbor vse organizacije UJU v Beogradu.

Volja in želja učiteljstva je bila menda dovolj vidna tudi za odločujoče.

A kakor je učiteljstvo razvidelo že iz zadnje številke stanovskega lista, je vse naše delo proti skritim silam zaman, naš glas je glas vpijočega v puščavi. Obljuba o reviziji namere se je pohodila in nihče ni čutil potrebe, da bi nas vsaj obvestil, zakaj morajo stvari svojo pot — preko nas.

Da govorimo odkrito: danes smo za razočaranje bogatejši. Nismo tako navni, da ne bi vedeli, kako mora v spopadnih nasprotnih si sil umakniti se slabejši, kako podleže v igri raznih koristi tisti, ki je manj nasilen. Toda v slučaju odstranitve prosvetnega referenta v slovenskem oddelku ni šlo niti za interese, niti za načela. Tu se je odpravila le oseba in nikak sistem. Že zato je dejanje škodljivo in odijozno. In da bo stvar še gorostasnejša, sta bila tu dve nasprotni si sili na delu da se je zgodilo, kar se je zgodilo. Tako vsaj čujemo.

Spričo takih razmer moremo samo obžalovati razvoj dogodkov, ki bo obrodil nezdrave posledice. Kar se je zgodilo, je znak, da se pri nas razvijajo stvari kakor se ne bi smele. Kar se je zgodilo, pomenja, da se bolj in bolj rušijo pod nami trdna, zdrava tla. Kdor je tega kriv, je kriv negotovosti, ki prehaja v zavest poedince, je kriv nestalnosti, ki se uvaja v vse javno življenje države. Širjenje občutka nestalnosti vsega obstoječega more biti v prilog strankam ni pa in ne bo nikdar v interesu države. Zato obžalujemo odstranitev dosedanjega prosvetnega referenta za Slovenijo kot dejanje, čigar škoda je mnogo težja kakor se je mislilo, ko se je brez dognanih in res tehničnih razlogov sklenilo in izvršilo. Nikakor ne uvidevamo potrebe tega koraka in nujnosti, da se je storil. Ako pa se je storil brez globljih razlogov, brez ozira na šolstvo, potem je — v državi Danskij nekaj gnilega. Tudi malenkostni slučaj, ki so zvezani z raznimi sumnjami, nas ne odvrnejo od tega naziranja.

Kakor smo že povdarili, je užival bižiji prosvetni referent za Slovenijo zaupanje učiteljstva, ki je — izvzemši neznanost pe-

ščico — organizirano v poverjeništvu UJU Ljubljana. S tem je rečeno, da je učiteljstvo videlo v njem upravnega uradnika, ki je znal doseči zdrav napredek našega šolstva in obenem zadovoljstvo učiteljstva, brez česar ne more ostati šolstvo na višku. Prosvetni referent si je torej znal pridobiti pomoč učiteljske organizacije pri vsem svojem delu za šolo. Mislimo, da je to dejstvo tako važno, da državnik ne more indiferentno mimo njena. Vse javne ustanove morejo uspevati pod silo vladne avtoritete. Toda njih popoln razvoj more jamčiti vendar šele družabna avtoriteta. Ali ni tega pomislil, kdor je šel preko vseh izjav, ki jih je predložilo učiteljstvo po svoji organizaciji? Ali je koristno, da se prezira moralna sila enega stanu, ko gre za prospeh tako važne državne ustanove kot je prav osnovna šola? Ali je potrebno, da se potisne ob stran organizacija, ki se sama bori za zdrav razvoj šolstva? Ali je potrebno, da se naravnost briskira zaradi zadev, ki nimajo posebnega pomena menda niti za interese poedinih političnih strank, torej zaradi majhnih, nenačelnih in za stranke brezpomembnih zadev, se napravi velika in dalekosežna pogreška?

Zlo je, ako se to godi. Ponavljamo: obžalujemo, da so take stvari mogoče! Obžalujemo tem bolj, ker je naši organizaciji bolj do dobrega osnovnega šolstva, kakor pa do koristi učiteljskega stanu. Ne bojimo se tega povedati pred vsem organiziranim učiteljstvom, pred onim učiteljstvom, čigar ideal zem ne prenaša le težkih žrtev, ampak si še sam nalaga dela koristnega narodu. Kdor prezira organizacijo takega stanu, počenja stvari o katerih dalekosežnosti si morda niti ni v svesti. Če jih pa počenja vedoma, je greh dvojen. Vemo pozitivno, da je bilo našemu referentu šolstvo pred vsemi personalijami. Učiteljstvo prepričano vso odgovornost onemu, ki misli, da je potrebno in primerno prezirati stan in mnenje organizacije. Nujno je, da to danes javno povemo.

Macedonske razmere prihajajo tudi v Slovenijo!

Kam plovemo?

Naravnost povedano: veliko ljubše bi nam bilo, če bi se nam ne bilo treba ukvarjati s stvarmi, o katerih smo primorani pisati. Mislimo na razmere v dravski in mežiški dolini, ki postajajo vedno težje. Po vsej slovenski domovini živi lahko učiteljstvo mirno, celo v Prekmurju, le v imenovanih predelih se gode stvari, ki se ne bi smele goditi. Ponos Slovenije je bil vedno modra, trezna uprava, odgovarjajoča modernim administrativnim nazorom. Ta ideal se je pri nas tudi kolikor toliko dosegel, le v mežiško-dravski dolini se bližamo razmeram, ki so bile mogoče samo v turških vilajetih.

Mežiško-dravska dolina je bila stoletja pod stopalom tujih veljakov, zato je naš življenj tod nezaveden in izkoriščen še danes v tuje namene. Šele po dosegu naše državne samostojnosti se je začelo ljudstvo tod nekoliko zavedati svojega rodu svojega jezika. Prej ni imelo niti kulturnih niti gospodarskih organizacij, da bi se z njimi otreslo raznarodovalnih vplivov. A če jih je kje imelo, ni smelo blizu, ker mu ni dovolil tuji gospod. Tako je bilo mogoče, da so veljale cele občine za nemške, dasi so bivali v njih po ogromni večini naši slovenski, žal, nezavedni kmetje in delavci.

izkusil. Iz drugih poročil je bilo razvidno, da se je začel med nami uveljavljati kmetijski tip delovne šole, kar nas le uverja, da je pri delovnem pouku zelo važno načelo produktivnosti. Zaznalo se je, da nam je potreben še industrijski tip. Pri diskusiji o rokotvornem pouku se je dognalo, da je mogoča delovna šola brez rokotvornega pouka, da pa šola še ni delovna, če se poučujejo deška ročna dela kot predmet. Po sestanku se je zbralo nekaj zastopnikov Pedagoške Centralne in odbora UJU ter se razgovarjalo, kako bi organizirali propagando in udejstvovanje delovne šole po vsej Sloveniji. Ugotovilo se je, da je nujno potrebno, da se tudi v Ljubljani ustanovi Pedagoška Centrala, ki bo delovala med učiteljstvom v ljubljanski oblasti, kot že deluje Pedagoška Centrala med učiteljstvom v mariborski oblasti. Brez knjižnice ni mogoč študij delovne šole. Obe Centrali in samoizobraževalni odbor UJU naj bi delovali vzajemno. Udeležba je bila prav dobra (nad 100 tovarišev in tovarišic iz obeh oblasti). Tovariš Vranc je razstavil risbe, deška ročna dela in delovne knjige svojih učencev. Razstava je udeležence zelo zanimala. Videlo se je, da so taki sestanki potrebni in koristni, zato se bodo med letom še priredili. (Obširneje poročilo priobčijo prireditelji v »Popotnik«, ker spada tja, na kar opozarjamo že danes).

Učiteljska organizacija ni strankarska, ni fakciозна. Preveč smo trpeli, ko so nas izigrali z različnimi prevarami. Ta čas je prešel, učiteljstvo je spregledalo igro. Danes ima organizacijo, ki se več ne da izigravati. Hočeš-nočeš bo moral s tem računati, kdor odloča o šolstvu in učiteljstvu. Ako vidi v učiteljstvu, ki ni še nikdar izdalo naroda, činitelj, ki ga je vredno upoštevati, bo upošteval organizacijo, ki je edini zastopnik vsega stanu. Ako meni, da je pametno iti preko učiteljstva, bo šel avtokratsko preko njegove organizacije. Toda v tem slučaju naj ve, da gre preko tih tisoč ljudi, ki še vedno nekaj pomenjajo v slovenski javnosti. Naj ve, da si bo stan ta neodpustni prezir dobro zapomnil in da bo v pravem trenutku znal izvajati posledice.

Učiteljstvo se je v teku zadnjih let marsikaj naučilo, predvsem pa se je odvadilo hlapčevati. Naj ve javnost, da si tega učiteljstva ne bo pridobil, kdor gre preko njega v njegovih lastnih stvareh, kdor misli, da lahko odloča o njem — brez njega. Vemo, da je mogoče preko nas tudi v naših življenjskih vprašanjih. Toda če se bo to že godilo, bomo skrbeli, da bo stan z enakim denarjem plačeval svojim — prijateljem.

Organizirano učiteljstvo pa opozarjamo, da se je spet enkrat ukrenilo nekaj tacerco proti volji, proti mnenju organizacije. Nismo zahtevali ničesar nemogočega, a nismo uspeli niti v taki zadevi. To je znak, da se učiteljstvo ne upošteva in je dokaz, kako se misli o vsem stanu. Kakor nam je to grenko, ima za vse učiteljstvo dragocen nauk. Uravnajmo svoje delo tako, da bomo končno onemogočili preziranje stanu, ki ne zasluži tega niti po svojem poslanstvu niti po svojem pomenu in številu v ljudstvu!

**Prispevajte kot podporniki
„Pevskemu zboru UJU učiteljstva“!**

ZVONČEK

1. in 2. številka sta izšli!

Tovariši-ce! Opozorite starše in otroke, da javijo upravi naročbo!

Toda taka taktika — kakor je zločinska — je preveč prozorna, da bi mogla uspeti. Naj pazi, kdor se je poslužuje, da ne pade nazaj nanj! Kdor je prital tako daleč da mora ubirati take nevarne poti, ima gotovo težke vzroke, tako težke, da ga tlačijo k tlom. Ne bomo raziskovali teh vzrokov, ker nismo za to poklicani. Povedati pa moramo, da je sistem, ki se je začel uvajati, nezalisan in da ne bo dosegel svojih namenov. Naj je kdorkoli, domačin ali tujec, ki hoče ustvariti videz protidržavne nevarnosti — ne smejete se! — bo pogorel s svojimi zločinskimi klevetami. Čas je, da se tako počenjanje, vredno Macchiavellija, že enkrat ustavi! Poklicani faktorji naj posežejo vmes in naj vzpostavijo zopet normalne razmere, zakaj sedanje zoriyo v nevzdržnost. Je že tako, da rodi prokletstvo slabega dejanja vedno spet le zlo. Silno hvaležno bi bilo seči vsemu, kar se godi, prav do dna. Ako bomo prisiljeni storiti to v varstvo našega nasledovanega učiteljstva, bomo storili to na pristojnem mestu, zakaj vse ima svoje meje.

Strici.

Zopet moramo spregovoriti odkrito in brezobzirno besedo, in ta velja načinu, kako se namešča primorsko učiteljstvo v Sloveniji.

Resnica je, da je zapustilo v teh letih obilo učiteljev Primorje in odšlo v rodno državo brez sile, brez zadostnega vzroka; tako, radi komodnosti. Kako so vsi ti ljudje vzpeli, da jih je prosvetna uprava namestila, to je drugo vprašanje in to hočemo danes osvetliti.

Govorim s tovarišem, ki ima vloženo prošnjo za mesto v Jugoslaviji, pa mu rečem: »Kako je mogoče, da te sprejmejo, saj velja načelo, da brez sile naj nihče ne zapuša domače zemlje?« Pa mi odgovori: »Treba je imeti »strice« tam, pa prodereš. Kdor ima »strica« v Jugoslaviji, ta gotovo dobi mesto.« Te dni sem srečal mlado gospodično, ki ima sorodstvo tam neke v Mariboru, pa je sama nastavljena v Primorju. Končala je učiteljšče pred dvema letoma v Tolminu in ni bila odpuščena, ne na katerikoli drugi način preganjana, pa je dobila službo v mariborski oblasti. Oba slučaja pričata, da manjka za nameščanje primorskih učiteljev objektivni kriterij, ali pa, da oblasti temu strogo ne sledi.

Vemo, da je načelno šolsko politično stališče popolnoma drugo, kot izkazuje praksa; zato je naša dolžnost, da se zavzamemo z vsemi silami za to, da učiteljstvo ne bo uhajalo preko meje po zasebnih priporočilih ter da se izključi možnost, da v zadevi nameščanja primorskih učiteljev sredejuje zasebno razni strici.

V interesu pravičnosti, v interesu šolsko-političnega vprašanja tu in preko meje je to. Dosedanja praksa ubija v učiteljstvu vero v pravičnost in v avtoriteto oblasti. Kar je velika škoda, ruši se s tem disciplina med učiteljstvom v Primorju. Onim, ki imajo nalogo, da to vprašanje v objektivnem pravcu rešujejo, je izpodjeden delokrog.

Lahko bi navedli težke slučaje, kjer so prešli naši tovariši brez hude sile iz Primorja v Slovenijo. Vsi ti ljudje so se izmuznili skrivaj, s pomočjo zasebne protekcije v udobnejše razmere. Privoščimo jim udobnost, ali istočasno moramo trdo prubiti, da je bilo njih junaštvo klavernega značaja, če so uporabili že prvo lokalno premostitev kot vzrok za prošnjo v Jugoslavijo. In če se ti ljudje danes bahajo in hočejo uživati prednosti kot narodni mučeniki, jim povejmo mi trpini, ki smo še ostali, da naj odlože krvno mučeništvo, kajti ta čaka onega, ki bo poslednji zapustil sužnjno deželo ob Jadranu; onega, ki bo doprinesel narodu v korist slednje trpljenje in preganjanje.

Vsem možem pa, v katerih rokah sta pravica in moč, objektivni pravec mora biti vodilo pri nameščanju in ne zasebna protekcija. Zaprite vrata vsem stricem, ki prihajajo, da bi redčili našemu rodu tam preko meje vrste kulturnih delavcev in vti hotapljali svoje ljudi k udobnemu ognjišču.